

Ба Шурои диссертатсионии 6D.KOA-O17 -
и назди Институти иқтисодиёт ва
демографияи Академияи миллии илмҳои
Тоҷикистон (734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шаҳри Душанбе, кӯчаи Мирзо Ризо 6А).

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Собирзода Шодмон Сулаймонҷон дар мавзуи «Таъминоти институтсионалӣ ва инфрасохтори идоракунии фаъолияти сармоягузорӣ дар комплекси агросаноатӣ (назария, методология ва амалия)» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.06 – Иқтисодиёт ва идоракунии тибқи самтҳои фаъолият (08.00.06.04 – Ташкил ва идоракунии корхонаҳо, низомҳо ва комплексҳо).

Дар доираи татбиқи Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 дар марҳилаи рушди суръатнок, ки ба ҷалби сармоягузориҳо асос ёфтааст (солҳои 2021-2025) “татбиқи максималии иқтидорҳои институтсионалии модели нави рушд ба даст омада якбора зиёдшавии ҳаҷми сармоягузорӣ дар бахши воқеӣ ва инфрасохтор ҳамчун заминаи асосӣ барои рушди иқтисодиёт мегардад. Афзоиши ҳаҷми сармоягузориҳо тавассути ҷалби сармоягузориҳои мустақими хориҷӣ ва маблағҳои пасандозҳои дохилӣ ба даст меоянд”. Истифодаи иқтидорҳои институтсионалии модели нави рушд ва ҷалби сармоягузорӣ дар бахши воқеии истеҳсолот, аз он ҷумла дар соҳаи муҳимми он – бахши аграрии иқтисодиёт, пеш аз ҳама аз мукамалгардонии механизмҳои идоракунии ташаккулу истифодаи самараноки захираҳои сармоягузорӣ вобастагӣ дорад. Воқеан, рушди устувори бахши аграрӣ бевосита ба истифодаи самараноки иқтидори иҷтимоӣ ва иқтисодии он вобастагӣ дорад. Ин на танҳо навсозии инфрасохтори истеҳсолӣ ва иҷтимоии минтақаҳои деҳотро дар назар дорад, балки тақсими оқилонаи захираҳои молиявӣ ва моддиро низ талаб мекунад. Дар ин раванд тақмили механизмҳои идоракунии сармоягузорӣ

нақши муҳим мебозад, ки махсусан дар марҳилаи имрӯзаи рушди кишвар аҳаммияти зиёд пайдо мекунад. Сармоягузорӣ дар бахши аграрӣ имрӯз на танҳо ҳамчун манбаи маблағгузорӣ, балки ҳамчун абзори стратегӣ барои рушди иқтисодӣ арзёбӣ мешавад. Самтгирии мақсадноки он ба таҳкими заминаи моддиву техникии кишоварзӣ, ҷорӣ намудани технологияҳои инноватсионӣ, фароҳам овардани ҷойҳои нави корӣ ва баланд бардоштани сатҳи таҳассуси захираҳои меҳнатӣ на танҳо ба афзоиши ҳосилнокии меҳнат, балки ба таҳкими сармояи инсонӣ мусоидат мекунад. Ҳамин тариқ, фаъолсозии равандҳои сармоягузорӣ ба унсури калидии баланд бардоштани рақобатпазирии комплекси агросаноатӣ ва ноил гардидан ба рушди устувори иҷтимоию иқтисодии дарозмуддат табдил меёбад.

Маҳз ҳамин нуқтаҳои зикршуда, боиси гузаронидани ин таҳқиқот шуда, аз муҳимияти он гувоҳи медиҳад.

Аҳаммияти амалии таҳқиқот диссертант иборат аз он аст, ки қоидаҳои назариявии дар диссертатсия ҷойдошта, тавсияҳои таҳияшуда, хулосаҳои баёнгардида ва пешниҳодоти дар асоси онҳо омодашуда аз тарафи корхонаҳои комплекси агросаноатӣ дар низоми идоракунии фаъолияти сармоягузорӣ, ҷараёнҳои таҳия ва татбиқи лоиҳаҳои сармоягузорӣ, зимни таҳияи барномаҳои дарозмуддат ва миёнамуддати рушди иқтисодиёти аграрӣ, тасҳеҳи сиёсату стратегияи сармоягузорӣ, инчунин ташаккули иқлими мусоиди сармоягузорӣ нисбати хусусиятҳои истеҳсолоти кишоварзӣ метавонанд корбурд гарданд. Муносибатҳои илмии пешниҳодшуда ба тақмили ташаккули босуръати низоми азхудкунӣ ва идоракунии сармоягузориҳо ҳам дар сатҳи минтақа ва ҳам бевосита дар ҳуди ташкилотҳои кишоварзӣ мусоидат менамоянд (с. 16).

Муаллиф андешаеро махсус қайд менамояд, ки корхонаҳои комплекси агросаноатӣ бо хусусиятҳои муайяни соҳа дар самти фаъолияти сармоягузорӣ ва ташаккули захираҳои сармоягузорӣ тавсиф мешаванд. Ин хусусиятҳо дар фарқияти ҳадафҳо ва вазифаҳои сармоягузорӣ, инчунин вобастагии ҳаҷми воридот аз сатҳи даромади интизорӣ зоҳир мегарданд. Бо ин робита, дар соҳаи агросаноат маҷмуи васеи меъёрҳо ва усулҳои арзёбии самаранокии сармоягузорӣ истифода мешавад, ки имкон медиҳад омилҳо ва шароити гуногун, ки ба натиҷагирии фаъолияти сармоягузорӣ таъсир мерасонанд, ба назар гирифта шаванд. (с.34).

Таҳлилҳои рисола навис нишон доданд, ки новобаста аз рушди заминаи моддиву техники соҳаи кишоварзӣ барои истеҳсолоти кишоварзӣ, аммо мавҷудияти трактор ба 100 гектар замини кишт, то ҳол ба талаботи муқарраргардидаи меъёри ҷавобгӯ нест. Ин меъёрҳо барои коҳиш додани талафоти ҳосил ва маҳсулоти тайёри кишоварзӣ пешбинӣ шудаанд. Механизатсияи нокифоя ва фарсудагии техника боис мегардад, ки корҳои агротехникӣ бо тӯл кашанд. Дар натиҷа, талафоти назаррас ҳангоми ҷамъоварии ҳосил ва иҷрои дигар амалҳои муҳимми технологӣ дар соҳа ба вучуд меояд. Ҳамаи ин омилҳо самаранокии раванди истеҳсолотро коҳиш дода, ба ноил шудан ба рушди устувори кишоварзӣ монеъ мешаванд (с. 41).

Дар маҷмӯъ автореферати Собирзода Ш.С. дар мавзӯи хеле мубрам анҷом дода шудааст ва ба талаботҳои муосире, ки нисбат ба корҳои диссертатсионӣ эълон мегардад, ҷавобгӯ мебошад.

Дар баробари муваффақиятҳо дар автореферат камбудииҳои ҷузъӣ низ ба назар мерасанд, ки баъзеи онро мо номбар мекунем:

1. Баъзе хулосаҳои муаллиф хислати умуминазариявӣ дошта, хуб мешуд он андешаҳо бо мисолҳо мушаххас тасдиқ карда мешуданд.

Камбуди ва норасоие, ки дар боло зикр гашт, моҳияти назариявӣ ва амалии автореферати диссертатсияи мазкурро кам намекунад. Дар маҷмӯъ

автореферати мазкур таҳқиқоти ба анҷом расида махсуб шуда, дорои ҷанбаҳои назариявӣ ва методологии нави проблемаи таҳқиқшаванда мебошад. Аз ин рӯ, мо чунин меҳисобем, ки кори пешниҳоднамудаи Собирзода Ш.С. дар асоси талаботҳои илмӣ –назариявӣ ва амалияи муосир анҷом ёфтааст, бинобар мо онро барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.06 – Иқтисодиёт ва идоракунӣ тибқи самтҳои фаъолият (08.00.06.04 – Ташкил ва идоракунии корхонаҳо, низомҳо ва комплексҳо) сазовор медонем.

Ректори донишгоҳи байналмилалӣ
сайёҳи соҳибкорӣ Тоҷикистон
д.и.и., профессор

Асрорзода У.С.

Имзои Асрорзода У.С.-ро тасдиқ мекунам
Сардори Раёсати кадрҳо ва корҳои махсус

Чураев Ш.Н.

